

POSTANOWIENIE

Dnia 27 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka

w sprawie z odwołania M.M.
od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
o prawo do świadczenia uzupełniającego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 27 maja 2025 r.,
zażalenia odwołującego się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Lublinie
z dnia 17 maja 2024 r., sygn. akt III AUa 20/23, WSC U 27/24,

odrzuca zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Lublinie postanowieniem z dnia 17 maja 2024 r. odrzucił skargę kasacyjną wniesioną przez M.M. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 15 listopada 2023 r.

W uzasadnieniu postanowienia z dnia 17 maja 2024 r. Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że w dniu 4 kwietnia 2024 r. M.M. skierował do Sądu Okręgowego w Radomiu pismo procesowe, do którego dołączył dokumentację medyczną. Wnioskodawca został następnie wezwany do sprecyzowania, czy pismo to stanowi skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 15 listopada 2023 r. Jednocześnie poinformowano go, że od wskazanego wyroku nie przysługuje skarga kasacyjna, zatem jej wniesienie będzie skutkować odrzuceniem skargi.

W odpowiedzi wnioskodawca złożył w dniu 18 kwietnia 2024 r. pismo procesowe, w którym opisywał trudności, jakie napotyka w placówkach KRUS w związku ze staraniami o świadczenie oraz wskazywał na pogarszający się stan zdrowia. Wnosił o natychmiastowe przesłanie jego sprawy do Sądu Najwyższego.

Zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału z dnia 23 kwietnia 2024 r. skargę kasacyjną z dnia 8 kwietnia 2024 r. (data wpływu do Sądu Okręgowego w Radomiu) od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 15 listopada 2023 r. przedstawiono Sądowi Apelacyjnemu.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że skarga kasacyjna jako niedopuszczalna podlega odrzuceniu.

W myśl art. 398¹ § 1 k.p.c. skarga kasacyjna przysługuje od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Zgodnie zaś z art. 398⁶ § 2 k.p.c. Sąd drugiej instancji odrzuca skargę kasacyjną wniesioną po upływie terminu, skargę niespełniającą wymagań określonych w art. 398⁴ § 1, nieopłaconą oraz skargę, której braków nie usunięto w terminie lub z innych przyczyn niedopuszczalną.

W niniejszym przypadku przedmiotowy środek zaskarżenia został wniesiony osobiście przez wnioskodawcę nieposiadającego zdolności postulacyjnej. Zgodnie z art. 87¹ § 1 k.p.c. w postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych. Cytowany przepis wprowadza w szczególności wymóg sporządzenia wszelkich pism procesowych - w tym środków zaskarżenia - kierowanych do Sądu Najwyższego przez adwokata lub radcę prawnego (a w sprawach własności przemysłowej także przez rzeczników patentowych). Przymus adwokacki nie dotyczy sytuacji wymienionych w art. 87¹ § 2 i 3 k.p.c.

W świetle art. 130 § 5 k.p.c. pisma procesowe sporządzone z naruszeniem art. 87¹ podlegają zwrotowi bez wzywania do usunięcia braków, chyba że ustawa stanowi inaczej. Z innym brzmieniem ustawy mamy do czynienia właśnie w art. 398⁶ § 2 k.p.c. nakazującym sądowi drugiej instancji odrzucenie niedopuszczalnej skargi kasacyjnej. Przepis ten jest przepisem szczególnym w

stosunku do art. 130 § 5 k.p.c., który dotyczy innych pism procesowych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2008 r., III CZ 35/08, LEX nr 484724). Na gruncie niniejszej sprawy skarga kasacyjna nie została sporządzona przez adwokata lub radcę prawnego, nie zachodzi również sytuacja wymieniona w art. 87¹ § 2 i 3 k.p.c., zatem przedmiotowy środek zaskarżenia podlega odrzuceniu.

Niezależnie od powyższego skarga kasacyjna podlegała odrzuceniu także z innych względów.

Zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia skarga kasacyjna przysługuje także w sprawach o odszkodowanie z tytułu wyrządzenia szkody przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 15 listopada 2023 r. nie przysługuje skarga kasacyjna. Wartość przedmiotu zaskarżenia nie przekracza bowiem w niniejszej sprawie kwoty 10.000 zł. Wobec powyższego wniesienie skargi kasacyjnej było niedopuszczalne.

Ubocznie tylko wskazać wypada, że nawet gdyby skarga kasacyjna przysługiwała w niniejszej sprawie - a nie przysługiwała - to w świetle art. 398⁵ § 1 k.p.c. termin do wniesienia skargi kasacyjnej nie rozpocząłby biegu wobec niezłożenia wniosku o uzasadnienie wyroku i wniesienie skargi przez wnioskodawcę byłoby niedopuszczalne.

M.M. osobiście wniósł zażalenie do Sądu Najwyższego, zaskarżając postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 7 maja 2024 r., kwestionując nieprzyznanie mu niezdolności do samodzielnej egzystencji, pomimo tego, że uszkodził lewe kolano i zerwał wiązadła pod podeszwą i obok pięty. Twierdzi, że od grudnia 2021 roku leży w łóżku i jest całkowicie unieruchomiony.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ocena dopuszczalności wniesionego do Sądu Najwyższego zażalenia powinna być dokonana w oparciu o art. 394¹ k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz na postanowienie sądu drugiej lub pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (§ 1), a także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania (§ 11). Opisany katalog orzeczeń zaskarżalnych zażaleniem do Sądu Najwyższego ma charakter zamknięty. Postanowienia Sądu Najwyższego, które nie zostały ujęte w tych przepisach, nie są zaskarżalne zażaleniem. W rozpoznawanej sprawie żalący się wniósł zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Lublinie jako Sądu drugiej instancji odrzucające wniesioną przez niego skargę kasacyjną. Z punktu widzenia przedmiotu rozstrzygnięcia (odrzućcie skargi kasacyjnej) zażalenie do Sądu Najwyższego było dopuszczalne na podstawie art. 394¹ § 1 k.p.c.

Jednak zgodnie z brzmieniem art. 87¹ k.p.c. w postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych, a w sprawach własności intelektualnej także przez rzeczników patentowych. Zastępstwo to dotyczy także czynności procesowych związanych z postępowaniem przed Sądem Najwyższym, podejmowanych przed sądem niższej instancji (§ 1). Zasady tej nie stosuje się: w postępowaniu o zwolnienie od kosztów sądowych oraz o ustanowienie adwokata, radcy prawnego lub rzecznika patentowego oraz gdy stroną, jej organem, jej przedstawicielem ustawowym lub pełnomocnikiem jest sędzia, prokurator, notariusz albo profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych, a także, gdy stroną, jej organem lub jej przedstawicielem ustawowym jest adwokat, radca prawny lub radca Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, a w sprawach własności intelektualnej rzecznik patentowy (§ 2), jak również wtedy, gdy zastępstwo procesowe Skarbu Państwa albo państwowej osoby prawnej jest wykonywane przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej (§ 3). Celem przymusu adwokacko-radcowskiego jest zapewnienie wniesionemu środkowi

zaskarżenia odpowiedniego poziomu merytorycznego. Niniejszy przepis ogranicza zdolność postulacyjną stron przed Sądem Najwyższym, wprowadzając przymus adwokacko-radcowski.

W rozpoznawanej sprawie nie ulega wątpliwości, że zażalenie ubezpieczonego do Sądu Najwyższego na postanowienie odrzucające jego „osobistą” skargę kasacyjną zostało sporządzone również osobiście przez niego. Poza tym nie istniały podstawy do zastosowania w przedmiotowej sprawie art. 87¹ § 2 k.p.c. Wniesione przez M.M. osobiste zażalenie nie dotyczy postępowania o zwolnienie od kosztów sądowych ani też o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, lecz dotyczy kwestii związanych z zasadnością odrzucenia jego osobistej skargi kasacyjnej. Zażalenie winno być sporządzone i wniesione przez profesjonalnego pełnomocnika. Nie respektując wynikającego z treści art. 87¹ k.p.c. przymusu adwokacko-radcowskiego, ubezpieczony doprowadził do sytuacji, w której jego osobiste zażalenie - jako niedopuszczalne z innych przyczyn - musiało podlegać odrzuceniu. Zażalenie jest niedopuszczalne ze względu na brak tzw. zdolności postulacyjnej po stronie wnioskodawcy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2005 r., I PZ 22/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 330). Przeszkodą do merytorycznego rozpoznania zażalenia skierowanego do Sądu Najwyższego jest zatem to, że ubezpieczony nie może być traktowany jako strona uprawniona do wniesienia w swoim imieniu zażalenia (dotyczy to również skargi kasacyjnej). Czynności dokonane bezpośrednio przez stronę - w postępowaniu przed Sądem Najwyższym oraz przed sądem niższej instancji, a związane z postępowaniem przed Sądem Najwyższym - są bezskuteczne (na ten temat postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2014 r., II PZ 30/13, LEX nr 1436073; 28 marca 2018 r., V CZ 16/18, LEX nr 2495976; 10 czerwca 2021 r., III UZ 8/21; LEX nr 3302379, 16 lutego 2023 r., I UZ 16/22, LEX nr 3498531).

Jedynie na marginesie należy wyjaśnić, że zaskarżone postanowienie Sądu Apelacyjnego w Lublinie pozostaje prawidłowe jako zgodne z prawem. Bezsporne w sprawie pozostaje to, że ubezpieczony złożył skargę kasacyjną samodzielnie, działając bez profesjonalnego pełnomocnika. Skoro przywołany już w przepisie przymus adwokacko-radcowski ma charakter bezwzględny i obejmuje wszystkie postępowania wnoszone przed Sąd Najwyższy, to oznacza wyłączenie zdolności

strony do podejmowania czynności procesowych osobiście, z wyjątkiem wskazanym w art. 87¹ § 2 k.p.c., który nie zachodzi w obecnym postępowaniu. Środek odwoławczy wniesiony do Sądu Najwyższego z naruszeniem art. 87¹ § 1 k.p.c. jest z tej przyczyny niedopuszczalny i podlega obligatoryjnemu odrzuceniu bez wzywania skarżącego do usunięcia tego uchybienia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 marca 2021 r., II CZ 5/21, Legalis nr 2543571; 14 czerwca 2022 r., III CZ 197/22, LEX nr 3390468).

Zgodnie zaś z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 5 sierpnia 2020 r. (I UZ 10/20, LEX nr 3225101) odrzuceniu skargi kasacyjnej z powodu braku zdolności postulacyjnej nie stoją na przeszkodzie nawet takie okoliczności, jak brak pouczenia o sposobie zaskarżenia orzeczenia, czy też jego niepełny lub nieprecyzyjny charakter. Osobiste sporządzenie skargi kasacyjnej przez stronę nie może być sanowane i nie wymaga przeprowadzenia postępowania naprawczego. Nieusuwalna wada skargi kasacyjnej wniesionej przez stronę pozbawioną zdolności postulacyjnej prowadzi do jej odrzucenia *a limine* bez uruchamiania procedury naprawczej. Z tej przyczyny kognicja Sądu Najwyższego podczas rozpatrywania zażaleń wniesionych przeciwko postanowieniom o odrzuceniu środka zaskarżenia ze względu na brak zdolności postulacyjnej strony skarżącej ogranicza się tylko do badania, czy rzeczywiście doszło w sprawie do naruszenia art. 87¹ § 1 k.p.c. Nieistotne pozostaje przy tym, z jakich powodów doszło do naruszenia tego przepisu przez stronę.

Wobec niezachowania przez wnioskodawcę wymogu wniesienia zażalenia przez profesjonalnego pełnomocnika – wbrew przepisom art. 87¹ § 1 k.p.c. – zażalenie pozostaje niedopuszczalne i z powyższych względów Sąd Najwyższy odrzucił zażalenie na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398⁶ § 3 k.p.c.

M.G.

[a.ł.]

